

Một số giải pháp giáo dục thói quen rửa tay cho trẻ mẫu giáo

Phạm Thị Ngọc Nhanh*

*Trường Đại học An Giang, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

Received: 10/01/2024; Accepted: 18/01/2024; Published: 22/01/2024

Abstract: Educating preschool children about hand washing habits is an extremely necessary activity, contributing to protecting children's health and minimizing the risk of disease. Actually, this activity is given a lot of attention in preschools, but about 53.3% of 5-6 year old children successfully perform hand washing with soap due to the lack of reasonable distribution from families and teachers' activities. Therefore, the article has proposed some solutions to improve the effectiveness of educating children on hand hygiene habits such as enhancing knowledge acquisition related to hand washing activities, instructing children washing their hands properly, fully equipping necessary items and combining closely with parents in training children's habits.

Keywords: Hand washing habits, solutions, preschool children, Long Xuyen city, An Giang province.

1. Đặt vấn đề

Công tác chăm sóc sức khỏe trẻ em, đặc biệt là việc rửa tay đúng cách với xà phòng là rất cần thiết để bảo vệ trẻ tránh khỏi bệnh truyền nhiễm nguy hiểm. Việc rửa tay đúng lúc, đúng cách giúp trẻ có đôi bàn tay sạch sẽ, đánh bay các loại vi khuẩn gây hại với phương châm “phòng bệnh hơn chữa bệnh”. Trong giai đoạn 3 - 6 tuổi, trẻ đang dần hoàn thiện ý thức, do đó công tác giáo dục để hình thành những kỹ năng tự phục vụ bản thân như rửa tay, lau mặt, tắm gội... rất quan trọng không chỉ về mặt nhận thức, kỹ năng mà còn giúp duy trì thể chất tốt, phòng chống bệnh tật. Chính vì vậy, việc đưa ra những giải pháp hình thành, rèn luyện kỹ năng và thói quen rửa tay đúng cách bằng xà phòng cho trẻ mẫu giáo (TMG) là điều rất cần thiết để bảo vệ sức khỏe cho trẻ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu tiến hành quan sát để thu thập thông tin về công tác trang bị cơ sở vật chất phục vụ cho hoạt động vệ sinh cá nhân trẻ, kỹ năng rửa tay của trẻ tại 3 trường mẫu giáo trên địa bàn Thành phố Long Xuyên, tỉnh An Giang (Mẫu giáo Hoa Đào, Mầm non Hoa Phượng, Mầm non Tuổi Thơ), kết hợp phỏng vấn 2 GV lớp Chồi để làm rõ những hạn chế trong công tác giáo dục thói quen rửa tay cho trẻ, làm cơ sở đề xuất giải pháp hình thành thói quen rửa tay cho trẻ mầm non.

2.2. Công tác giáo dục thói quen rửa tay cho trẻ ở trường mầm non

Kết quả quan sát thực tế cho thấy các trường trang bị đầy đủ trang thiết bị phục vụ việc chăm sóc, giáo

dục vệ sinh cá nhân cho trẻ, có đầy đủ bồn rửa tay, xà phòng ở khu vực nhà ăn và nhà vệ sinh của mỗi phòng học. Tuy nhiên, công tác giáo dục để hình thành thói quen rửa tay đúng cách cho trẻ ở các trường chưa được chú trọng, chủ yếu dừng lại ở việc lồng ghép tích hợp vào các hoạt động trong ngày. Với sự hiểu biết chưa đầy đủ của trẻ kết hợp với sự hướng dẫn chưa đồng bộ từ cô giáo nên việc rửa tay của trẻ bị hạn chế về thao tác, không đúng quy trình, điều này sẽ làm cho vi sinh vật có cơ hội sinh sôi trên đôi tay trẻ và dễ dàng xâm nhập vào cơ thể trẻ gây bệnh. Kết quả quan sát cũng cho thấy 53,3% trẻ lớp Lá (80 trong tổng số 150 trẻ được quan sát) thực hiện đạt các thao tác rửa tay với xà phòng.

Theo các GV, thực trạng trên là do ảnh hưởng của nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan. Trong đó, yếu tố cản trở lớn nhất là còn nhiều hạn chế trong công tác phối kết hợp với gia đình cùng thực hiện để tạo nề nếp, thói quen cho trẻ, nhiều phụ huynh cung chiều quá mức và thường làm giúp trẻ nên khả năng tự phục vụ của trẻ kém, một số phụ huynh chưa quan tâm đến việc thực hành các thao tác vệ sinh cho trẻ tại nhà, để cho trẻ rửa tay bằng xà phòng một cách qua loa, chưa đúng các thao tác mà trẻ được học ở lớp và cũng thiếu thường xuyên, lâu lâu mới rửa tay một lần. Ngoài ra, bản thân GV chưa linh hoạt, sáng tạo trong việc rèn kỹ năng vệ sinh rửa tay cho trẻ, hình thức giáo dục còn gò bó.

2.3. Giải pháp giáo dục thói quen rửa tay đúng cách cho TMG

Giải pháp 1: GV trau dồi thêm kiến thức, tìm hiểu học tập các vấn đề liên quan hoạt động rửa tay.

Mục đích của giải pháp này là để GV có thể mở rộng, cập nhật tri thức, kỹ năng rửa tay đúng cách để hướng dẫn cho trẻ làm theo.

Thực hiện tốt việc rèn cho trẻ có thói quen vệ sinh rửa tay, sát khuẩn ở trường mầm non là cả một quá trình rèn luyện và có ý nghĩa rất quan trọng trong công tác chăm sóc, bảo vệ trẻ em vì trong ngày trẻ tiếp xúc trực tiếp với rất nhiều các đồ vật, vật dụng, đồ dùng, đồ chơi có bám rất nhiều bụi bẩn, dễ lây lan các mầm bệnh cho trẻ. Muốn trẻ có được thói quen này, trước hết bản thân GV cần trang bị hệ thống kiến thức khoa học, chính xác, không chỉ nắm chắc quy trình 6 bước rửa tay mà còn phải biết lựa chọn thao tác phù hợp với độ linh hoạt bàn tay của trẻ độ tuổi mẫu giáo. GV cần dành thời gian để tham khảo sách hướng dẫn thực hiện chương trình giáo dục mầm non, tham khảo tài liệu, tập san, trên báo, trên mạng internet..., GV cũng có thể học hỏi thêm từ đồng nghiệp qua những tiết dạy chuyên đề vệ sinh do Phòng, Cụm, Trường tổ chức. Điều này giúp GV nắm chắc phương pháp và trang bị cho mình hệ thống kiến thức khoa học trong việc rèn thói quen vệ sinh rửa tay, sát khuẩn cho trẻ. Khi trang bị cho mình được một kiến thức vững chắc cô sẽ thực hiện không lúng túng giúp cho việc rửa tay đúng cách ở trẻ được hiệu quả.

Giải pháp 2: Nhà trường trang bị đầy đủ cơ sở vật chất, các vật dụng liên quan đến việc rửa tay ở trẻ.

Mục đích là giúp cho quá trình rửa tay ở trẻ diễn ra thuận lợi, được thực hiện thường xuyên, đầy đủ và đạt hiệu quả cao hơn.

Mỗi trường mầm non cần lắp đặt bồn rửa tay với vòi nước sạch có kích thước phù hợp với trẻ ở các nơi như phòng ăn, phòng vệ sinh để trẻ có thể dễ dàng rửa tay những lúc cần thiết. Việc rửa tay không đơn thuần là chỉ rửa với nước sạch mà cần có xà phòng để đạt hiệu quả diệt khuẩn tối đa; do đó nhà trường nên chuẩn bị những chai xà phòng rửa tay dạng nước hoặc những bánh xà phòng đạt tiêu chuẩn với hộp đựng có nắp đậy. Bên cạnh đó nên chuẩn bị sẵn khăn sạch để trẻ lau khô tay sau khi rửa tay xong nhằm hạn chế sự sinh sôi nảy nở của những vi khuẩn còn sót lại trên tay. Các đồ dùng này cần được bố trí cố định: Xà phòng, nước rửa tay để vào rổ gắn cố định cho trẻ dễ lấy, khăn lau treo ngay ngắn trên giá. Để đồ dùng luôn được sạch sẽ và đảm bảo an toàn thì các đồ dùng trên cần được vệ sinh sạch sẽ thường xuyên như cọ rửa bồn rửa tay, hộp đựng bánh xà phòng sạch sẽ mặt trong, mặt ngoài, lau mặt ngoài của chai nước rửa tay, khăn lau tay tối giặt sạch và trùng qua nước nóng, phơi nắng trên giá mỗi ngày [2]. Ngoài ra, khu vực rửa tay của trẻ nên được trang trí bằng các hình ảnh đơn giản ngộ nghĩnh, dễ hiểu, phù hợp với tâm nhìn của trẻ. Trên

vòi nước bồn rửa tay, treo bảng hướng dẫn rửa tay bằng xà phòng theo 6 bước bằng tranh.

Giải pháp 3: Tăng cường hướng dẫn cho trẻ rửa tay đúng cách và rèn luyện thói quen rửa tay cho trẻ.

Mục đích là giúp trẻ thực hiện đúng các bước rửa tay, hình thành kỹ năng và tạo được thói quen rửa tay cho trẻ vào những thời điểm cần thiết.

GV có tiến hành 1 hoạt động học hoặc thực hiện hoạt động này vào giờ vệ sinh cá nhân của trẻ hay lồng ghép vào các hoạt động khác trong tiết học có liên quan.

Trong hoạt động giáo dục dinh dưỡng sức khỏe “Dạy trẻ biết rửa tay bằng xà phòng trước khi ăn, sau khi đi vệ sinh, khi bẩn”. Trước hết GV trò chuyện với trẻ, cho trẻ đọc các bài thơ, bài hát về giáo dục vệ sinh và đặt những câu hỏi gợi mở cho trẻ trả lời: Vì sao trước khi ăn, sau khi đi vệ sinh, tay bẩn phải rửa tay? Vì sao phải rửa tay với xà phòng? Sau đó, cho trẻ đọc bài thơ “Cô dạy bé” rồi khai thác suy nghĩ của trẻ để trẻ ý thức và biết được tầm quan trọng của việc rửa tay với xà phòng. Ở hoạt động chính, GV hướng dẫn cho trẻ thực hiện theo thao tác rửa tay theo đúng quy trình, rửa thật sạch nhưng không bắn nước ra ngoài và tiết kiệm nước. Trẻ lần lượt ra rửa tay, GV theo dõi, nhắc nhở trẻ hàng ngày thành nếp và thói quen cho trẻ. Từ đó trẻ có ý thức tự giác biết cách rửa tay và giữ vệ sinh. Dựa trên mức độ hiểu biết của trẻ, GV cần lựa chọn thao tác đơn giản và dùng ngôn ngữ dễ hiểu để hướng dẫn trẻ. Nếu muốn quá trình này được thực hiện tốt và hiệu quả thì GV phải chấp nhận bỏ ra một thời gian khá dài thì trẻ mới có thể làm tốt và thành công được. Vì vậy, cô phải chú tâm đến trẻ hướng dẫn tận tình để trẻ thực hiện tốt và giúp trẻ hiểu được sức quan trọng của việc rửa tay đúng cách. Các GV có thể hướng dẫn trẻ rửa tay theo 6 bước ở hình 1.

Hình 2.1. Sơ đồ 6 bước hướng dẫn TMG rửa tay

Lưu ý: GV nên tổ chức hoạt động rèn luyện nhẹ nhàng, tạo cảm giác thoải mái gây hứng thú cho trẻ qua việc tổ chức chơi trò chơi, hoặc vận động theo nhạc các thao tác rửa tay trước khi thực hiện hoạt động

vệ sinh. Bên cạnh đó, GV phải luôn quan sát, động viên để trẻ làm tốt, giúp trẻ chỉnh sửa những thao tác chưa đúng bằng lời nói tình cảm và nhẹ nhàng. Cô phải nhấn mạnh những điểm quan trọng cần lưu ý để trẻ nhớ lâu hơn, thực hành tốt hơn vào những lần thực hành sau.

Hoạt động giáo dục thói quen rửa tay cho TMG có thể được tích hợp vào hoạt động học ở các chủ đề giáo dục bản thân, gia đình, trường mầm non..., chẳng hạn như chủ đề “Bản thân”, trong hoạt động khám phá khoa học “Tìm hiểu cơ thể của bé”, GV cho trẻ hát bài “Khám tay” để tạo hứng thú của trẻ rồi trò chuyện qua về nội dung bài hát giúp trẻ nhớ lâu hơn thông qua một số câu hỏi như: Bài hát có nhắc tới bộ phận nào trên cơ thể của chúng mình? Khi đôi tay trắng tinh thì con cảm thấy như thế nào? Còn khi tay bị bẩn thì sẽ phải làm gì? Thông qua đó, GV có thể giáo dục cho trẻ biết là cần phải thường xuyên rửa tay sạch sẽ bằng xà phòng đúng thao tác. Hoặc ở chủ đề “Bữa cơm gia đình của bé”, GV dùng hệ thống câu hỏi để giáo dục trẻ về thói quen rửa tay: Trong lúc phụ giúp mẹ nấu ăn khi tay dơ thì con sẽ làm gì nè? *Các con có muốn được thưởng thức các món ngon do mẹ mình nấu không? Vậy trước khi ăn các con nên làm gì với đôi bàn tay mình đây ta?* Những câu hỏi trên dù đơn giản nhưng giúp giáo dục trẻ biết khi có đôi bàn tay sạch sẽ thì mang lại lợi ích cho trẻ rất nhiều và dần dần sẽ tạo thành thói quen, trẻ sẽ ghi nhớ mà không chờ sự nhắc nhở từ cô giáo nữa [3].

GV cũng có thể lồng ghép qua hoạt động ngoài trời. Đang khi trẻ dạo chơi ngoài sân trường, nhặt lá rụng bỏ vào trong thùng rác hoặc sau khi trẻ chơi xong, cô giáo có thể lại gần trò chuyện và hỏi trẻ: Bây giờ chúng mình hãy giờ đôi bàn tay cô xem nào? Các con hãy nhìn xem đôi bàn tay của các con lúc này như thế nào nhỉ? Các con có muốn đôi bàn tay của mình sạch sẽ không? Để đôi bàn tay sạch sẽ chúng mình phải làm gì nào? Hoặc ở hoạt động góc, khi trẻ đang chơi trò chơi nấu ăn hay đang chơi xây dựng công trình của bé, GV có thể lại gần trò chuyện cùng trẻ: Con đang chơi trò chơi gì? Trong khi chơi đôi tay của các con sẽ như thế nào? Chúng mình cần phải làm gì để đôi bàn tay được sạch sẽ? Thông qua đó, cũng có thói quen vệ sinh rửa tay sạch sẽ khi tay bị bẩn.

Ngoài ra, GV cũng cần treo/ dán những hình ảnh về hoạt động rửa tay, thời điểm cần rửa tay, 6 bước rửa tay ở vị trí phù hợp trong phòng học để trẻ có thể dễ dàng ghi nhớ hơn.

Giải pháp 4: Kết hợp chặt chẽ với phụ huynh trong việc rèn luyện cho trẻ thói quen rửa tay đúng cách.

Mục đích của giải pháp này giúp trẻ cùng có thói quen rửa tay đúng cách trong sinh hoạt hằng ngày.

Việc phối hợp giữa các bậc phụ huynh với nhà trường là vô cùng cần thiết trong việc giúp trẻ rèn luyện được thói quen rửa tay đúng cách. Để trẻ có được thói quen không chỉ rửa tay đúng cách tại trường mà trẻ phải được thực hiện tại nhà và có kỷ luật trong việc vệ sinh tay sạch sẽ. Tại thời điểm nhà trường đang hướng dẫn cho trẻ rửa tay đúng cách thì gia đình có thể nói chuyện thêm với trẻ, đề cập đến vấn đề rửa tay này nhiều hơn, ví dụ: *Hôm nay con được học cách rửa tay chưa? Theo con vì sao chúng ta phải rửa tay? Vậy con hãy thực hiện thao tác rửa tay cho mẹ xem nào!* [4]. Để chắc chắn việc kết hợp này được thành công cô giáo phải trao đổi trực tiếp với phụ huynh hoặc qua group zalo, gửi tờ rơi 6 bước rửa tay cho phụ huynh để giúp họ hiểu rõ được tầm quan trọng việc rửa tay và tích cực phối hợp cùng nhà trường bảo vệ sức khỏe của trẻ. GV cũng có thể trao đổi với phụ huynh trong lúc đón trả trẻ, trong buổi họp phụ huynh đầu năm, cung cấp tài liệu, hướng dẫn phụ huynh các thao tác vệ sinh đôi tay, nhờ phụ huynh hướng dẫn thêm và giám sát trẻ trong quá trình thực hiện tại nhà, đồng thời thông tin lại với cô giáo tình hình thực hiện ở nhà để cùng phối hợp giáo dục rèn luyện cho trẻ. Ngoài ra, tại góc tuyên truyền của lớp, GV cũng cần trang bị những thông tin liên quan đến hoạt động vệ sinh bàn tay để phụ huynh tìm hiểu thêm trong lúc đưa đón trẻ.

3. Kết luận

Rửa tay là hoạt động vô cùng cần thiết và quan trọng cho việc đảm bảo sức khỏe của trẻ và phát triển nhân cách ở hiện tại và trong tương lai. Để làm tốt công tác này đòi hỏi nhà trường phải trang bị đầy đủ cơ sở vật chất, GV phải trang bị đầy đủ kiến thức, kỹ năng và tổ chức hoạt động giáo dục thói quen rửa tay đúng cách cho trẻ Tuy nhiên, để có thể thực hiện tốt được công tác này thì cần phải có một thời gian dài vì có trẻ tiếp thu nhanh, có trẻ thì chậm hơn nên các GV cần phải kiên trì bền bỉ và luôn trong tư thế học tập, rèn luyện, sáng tạo các giải pháp phù hợp để bảo vệ, chăm sóc tốt cho trẻ; đồng thời phối hợp tốt với phụ huynh để công tác giáo dục đạt được hiệu quả tốt nhất.

Tài liệu tham khảo

[1]. Cổng thông tin điện tử tỉnh An Giang. (Ngày 07 tháng 10 năm 2022). An Giang tăng cường phòng, chống bệnh tay chân miệng. Truy cập từ: <https://angiang.gov.vn/>.

[2]. Hoàng Thị Phương. (2015). *Giáo trình Vệ sinh trẻ em*. NXB Đại học Sư phạm. Hà Nội

[3]. Phạm Mai Chi, Vũ Yến Khanh & Nguyễn Thị Hồng Thu. (2012). *Các hoạt động giáo dục dinh dưỡng – sức khỏe cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục Hà Nội.